

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. 2. Præterea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

parentibus, dicam commodius ad cap. 1, De desponsat. pub.

Cum igitur solo utriusque contrahentium consensu matrimonium constet, etiam non adhibitis aliis solemnitatibus (salvis tamen iis, quæ ex Conc. Trident. adferam, inf. sub tit. De clandestina desponsat.) consequens erat, Francum illum, de quo in textu nostro, injustè deseruisse uxorem suam, cum quæ antè contraxerat, multoque gra-

vius hoc crimen suum auxisse, quòd & ad fecundas nuptias illà vivente transivit adversus legem Evangelicam, quæ extat apud March. 19, cap. Quicumque (inquit lex) dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur. Ex quo tamen (ut hoc obiter addam) non rectè inferitur à contrario sensu, ergò ob fornicationem licet dimittere uxorem, & aliam ducere, quod sub tit. De divort. latius profequar.

In Cap. 2. Præterea.

SUMMARIUM.

1. Sponsalia dissolvuntur mutuo consensu.
2. Licet juramento confirmata sint.
3. Sponsus tamen & sponsa prius monendi & inducendi sunt, ut fidem datam servant.
4. Quando & quot modis aliquid à jure tolerari dicatur.
5. Fidei interpositio an æquivalcat juramento?
6. Juramenti usus & effectus.
7. Jurare & fidem interponere in quo differant.
8. In quo æquiparentur.
9. Juramentum & simplex loquela quatenus æquiparentur.
10. Differentia in foro exteriori.
11. Mos Principum & Nobilium Germaniæ.

Agitur hoc Cap. de dissolutione sponsalium, quæ fit mutuo consensu sponsi & sponsæ, instar societatis inter duos contractæ. Ut enim societas consensu sociorum inita mutuo consensu dissolvitur, per text. in l. Actione 66, § diximus D. Pro socio, & in §. manet Instit. De societ. ita & sponsalia. Quo argumento uritur hic textus noster, & confirmat juris regula: Nihil tam naturale est, quàm eo genere quodque dissolvi, quo colligatum est, l. Nihil tam naturale 35, D. De R. l. & cap. Omnia ead. in 6, Quæ tamen regula minimè transferenda est ad matrimonium, hoc enim licet mutuo consensu contrahatur, non tamen mutuo consensu dissolvitur, eò quòd matrimonii nexus indissolubilis sit, can. Puto & can. Præceptum xxxii, quasi. 5, & Conc. Trid. Sess. 24, in doctrina de Sacram. matrim. In sponsalibus verò obtinet, juxta textum nostrum, licet sponsalia jurejurando confirmata sint, Panorm. & Felin. hic & communiter DD. teste Covarr. in 4, lib. Decret. c. 5, de sponsal. in pr. & Navarr. in Manuali cap. 22, num. 21, ex hac generali

regula, quæ dicimus, Juramentum in favorema licujus præstitum posse ab eodem remitti, per text. in cap. 1, sup. De jurejur. & ibi tradunt Imola & Felin. Covarr. in c. Quamvis in pr. 1, relect. § 3, num. 1, De pactis lib. 6, D. Thom. in 2, 2, quasi. 89, art. 9, ad secundum arg. & ibid. Cajetan. & Navarr. jam d. loc. ubi & hanc rationem addit, quòd juramentum Deus eodem modo recipiat, quo in favorem partis præstitum est, ergò ab eadem parte remitti potest. Est enim cuilibet permissum favori suo renuntiare, l. Quod favore 6, C. De legib. &c. Quod ubi gratiam De R. l. lib. 6, R. eadem rationem tradit Felin. in d. c. 1, num. 2, sup. De jurejur. adducens in hanc rem text. in c. 2, sup. De renuntiat. in c. Significavit 13, sup. De censib. & in l. fin. verb. nisi id patronus remittit Qui & à quib. manumiss.

Igitur redeundo ad textum nostrum, ex eo dicimus, sponsalia voluntate sponsi & sponsæ dissolvi. Neque nos movere debet idem textus, dum vult prius illos monendos, & modis omnibus inducendos esse, ut præstitam fidem observent, & si non parverint, tunc patienter sustinendum esse, ut mutuo consensu se absolvant, quasi innuere videatur, id non tam jure sponsis permitti, quàm ex quasi dissimulatione sive conniventia; atque idcirco videtur hanc dissolutionem sponsalium in se iniquam esse, per text. in cap. Cum jam dudum 18, sup. De præben. Cum multa, inquit ibi text. per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in judicium, exigente justitiâ non debeant tolerari: quia Resp. duplici modo aliquid à jure patienter tolerari. Uno modo, permittendo illud, quod per se quidem iniquum est, sed permittitur, ob vitandum majus malum, ut in exemplo d. c. Cum jam dudum, de pluralitate beneficiorum, quam inquit S. Pontifex se dissimulare, non autem approbare vel dispensare. De quo videatur etiam can. fin. dist. 4. & c. Si quod verius xxxiii quasi.

quæst. 2, quo sensu hodie in plerisque locis lupanaria permittuntur, ob vitandum adulterium, incestum, stuprum, aliaque libidinis mala; cum ex duobus malis necessarium impendentibus, melius est, id quod minus est eligere. *can. Duo mala, Et ibi Glos. dist. 13*. Altero vero modo aliquid a jure toleratur, permittendo illud impuere & abique peccato; mallet tamen jus ob aliquam rationem alterum fieri, ut hoc textu nostro. Nam mavult summus Pontifex detestandæ inconstantia; causâ in retanti momenti matrimonium potius contrahi, quam mutato animo à sponsalibus discedi; atque idcirco sponsos prius monendos & inducendos esse vult, quam ut à sponsalibus discedant. Atque hanc esse mentem tummi Pontificis declarat argumentum ductum a consensu societatis, quem constat absque vitio dissolvi posse. *Andr. Gail. lib. 2, obs. 59, Et Joach. Mynd. cent. 1, observ. 17*, ubi & communi calculo id receptum attestatur, per textum in *cap. Ad aures 3, sup. De his qui vi metusve causa in cap. 1, sup. De jurejur. in cap. 5, De fidejuss. Et in can. Juramenti XXI 1, quæst. 5*. Quod hic latius executiendum est, propter rei momentum. Si enim interpositio fidei æquivaleret juramento, certè eisdem effectus proferret, quos juramentum. * At verò juramenti ea vis est, ut transgressorem ejus perjurum efficiat, & quandoque eum infamia notet, *cap. Querelam 10, sup. De jure, ur. can. Infames VI, quæst. 1, Et l. Si quis major 41, C. De transf. Item excludit minorem 25, adis à restitutione in integrum, l. 1, Et Auth. Sacramenta puerum C. Si adversus vendit. Et penult. circa fin. C. Si minorse major dix. Item confirmat contractus alioquin jure civili invalidos, *cap. Debitores 6, cap. Cum contingat 28, sup. De jurejur. Et in cap. Quamvis 2, De pact. lib. 6*, ubi pro regula traditur, quòd toties juramentum servandum sit, quoties non vergit in ævernæ salutis dispendium, nec redundat in alterius detrimentum. Hos igitur & alios similes effe-*

ctus cum producat juramentum, necesse est, producat etiam fidei interpositio, si hæc juramento æquiparetur.

Verum hæc æquiparatio nequaquam jure defendi potest, cum longè inter se diversa sint, jurare & fidem interponere. Jurat enim is, qui Deum in testem advocat, vel, ut explicatius Mart. Navarrus, qui affirmat, vel negat aliquid, adducendo expressè vel tacitè Deum in testem, tamquam infallibilem veritatem. Expressè, inquam, ut si quis Deum in testem adferat. Tacitè, si dicat *per Deum*, vel *per Evangelia*, vel *per Sanctos*, quatenus in eis respiciet divina veritas. Navar. in *Manuali cap. 12, num. 1, ex D. Thoma alorumque sententia*. At is, qui fide sua aliquid promittit vel confirmat, non adducit Deum in testem, sed interponit tantum humanam fidem suam. Quod & convincit communis formula interponendi fidei usitata apud Principes & Nobiles, videlicet *per fidem Principis vel Nobilis*. Quæ & utuntur inferiores ordinis homines, dicentes, *Per fidem meam*. Secus, si aliter de mente loquentis constaret, ita quòd nomine fidei intelligeret fidem Christianam: nam tunc verè juraret, tamquam Deum ipsum, quem fide Christiana confiteretur, in testem adducendo. Quod tamen in dubio non præsumitur; cum in dubio id, quod minimum est, sive quod minus nocet, sequi soleamus, *l. Semper in obscuris D. De R. l. Vide Cajetan. in 2, 2, D. Thoma quæst. 89, ad 6, argum. Et Did. Covarr. inc. Quamvis p. 1, §. 2, num. 3, Et 4, De pactu lib. 6*, quo loco hoc argumentum plenius persequitur.

Ex his igitur constat, falsam esse illorum sententiam, qui interpositam fidem juramento æquiparant. Quod & arguit text. *inc. Querelam 10, cum cap. seq. sup. De jurejur. ubi Clericus propter perjurium ab Ecclesia removeretur, non tamen propter non servatam fidem, ut in cap. fin. inf. Ne Pralati vices suas, Et text. in cap. Commissum 6, inf. eod. ubi fides data & juramentum aperte distinguuntur.*

Nec movent textus in *d. c. Ad aures*, cum similibus, in contrarium allegati. Nam tametsi in *d. c. Ad aures* juramentum & interposita fides pari jure censentur in eo, qui ad terrorem laicorum renuntiarit Ecclesiæ sive beneficio Ecclesiastico; id tamen non provenit ex natura fidei interpositæ, sed magis propter scandalum, quod ex violatione præstitæ fidei apud vulgus oritur, cum majus sit, fide sua interposita, quam simpliciter renuntiare Ecclesiæ sive beneficio Ecclesiastico.

text.

text. in d. c. 2, De iurejur. Æquiparat quidem juramentum & fidei interpositionem, sed quoad argumentum, quod ibi tractatur. Sive enim quid utrimque mutua fide sive adjecto juramento promissum sit, pro non servante suam promissionem etiam alteri liberum est, ex parte sua promissionem deserere, juxta Juris regulam: Frustra si bi fidem à se præstitam servare recusat, c. Frustra de R. l. lib. 6, Porro in c. 2, sup. De fideiuss. religio fidei & juramentum conjunctim ponuntur, interjecta copulâ, atque idcirco conjunctim accipienda sunt.

9 Postremò textus in d. c. Juramentum æquiparat quidem juramentum, & simplicem loquelam, sed id quoad Deum, sic enim inquit: Dominus inter Juramentum & loquelam nostram nullam vult esse distantiam: quia sicut in juramento nullam convenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium. Itaque quoad peccatum, quod utroque casu incurritur, nulla differentia est, non verò quoad gravitatem peccati; quo scilicet perjurus gravius obstringitur, quam alter simplicis loquelâ suâ, sicut ibidem rectè annotavit Glos. & Panorm. in c. 3, sup. De pactis.

10 Deinde in foro exteriori aperta differentia est inter juramentum & simplicem loquelam: nam illius transgressio perjurium incurrit, & repellitur à perhibendo testimonio, c. Testimonium 54, sup. De testib. can. Rufinus xi. quest. 1, & l. Si quis major 41, C. De transact. non item is, qui simpliciter, vel etiam data fide quid asserit vel negat, cum id nullo jure expressum sit. Item solidius subsistit, quod juramenti accessione corroboratum

est, can. 1, xxii. quest. 1, neque testi, quantumcumque etiam religiosus sit, creditur nisi jurato, c. Nuper 52, sup. De testib. & l. Jurisjurandi 8, C. De testib. Imò confirmantur ea juramento, quæ alioquin per simplicem loquelam contracta aut gestâ, ipso jure non subsistunt, ut in c. Debitores 6, & c. Cum comingat 18, sup. De iurejur.

Neque nos turbare debet, quòd Andr. Gail d. observ. 59, in Camera Imperiali observari affirmat in Principibus & Illustribus personis, quòd promissio sub fide sua in omnibus vim veræ & juratæ promissionis habeat. Nam id potius ex consuetudine Germaniæ, quam certâ lege receptum, propter summam estimationem Principum & Illustrium personarum Germaniæ nostræ. Sicut in simili videmus singulari privilegio & longâ observatione obtentum esse in Aultria & in Bohemia, quòd nobiles & illustres personæ personæ literè comparere ad perhibendum testimonium non teneantur, sed sufficiat per scripturam sub fide sua absque corporali juramento deposituisse, & depositionem obsignatam judici examinatis transmississe, sicut testatur idem Andr. Gail. lib. 1. observ. 101, num. 14, ubi & idem in Bavaria & in aliis locis receptum testatur, ita quòd eorum sigilla, & propriæ manus subscriptio loco juramenti sit. Verum hæc omnia singulari jure, id est, vel ex privilegio, vel consuetudine locorum introducta sunt, & in certis tantummodò personis, non verò in aliis. Unde ad alios minimè pertrahenda sunt, sed in his planè distinguenda est fides data, sive interposita ab ipso juramento.

In Cap. Juvenis 3.

S U M M A R I A.

1. Species facti Consobrini & Consobrini qui dicantur.
2. Septennium completum in sponsalibus contrahendis an requiratur.
3. Inter septiemes verum matrimonium non contrahitur.
4. Impedimentum publicæ honestatis quod dicatur, quando & inter quos inducatur.
5. Conc. Tridentini circa hoc moderatio.
6. Impedimentum hoc oritur ex puris sponsalibus, non conditionalibus.

CAP. hoc celebre est & unicum quoad decisionem suam. Cujus hæc species proponitur. Juvenis quidam puellam nondum septennem in uxorem duxerat, quam fortè & hæc immatura ætate tentaverat cognoscere. Accidit autem, quòd defuncta hæc puella, idem juvenis aliam ejusdem puellæ duxerit consobrinam. Dicuntur autem Consobrini vel Consobrinx, qui quæve ex fratribus vel sororibus nati sunt, §. 4, Instit. De gradib. cognat. De qua re consultus Summus Pontifex referibit hoc Cap. nostro, quòd consobrini illa tamquam injusta uxor à juvene removeri debeat. His rationibus ductus, quòd in